

Verlag: meting van de waterkwaliteit langs de Vogelzangbeek

Waterkwaliteit is een doorslaggevende factor voor de ontwikkeling van leven in en rond een waterloop en heeft ook een rechtstreekse impact op onze gezondheid en levenskwaliteit. Men kan zich dan ook afvragen hoe het gesteld is met de kwaliteit van de waterlopen in een sterk verstedelijkt gebied als Brussel. Daarom organiseert Coördinatie Zenne een reeks metingen van de waterkwaliteit van verschillende Brusselse waterlopen.

Op 10 juli 2018 vond de tweede meting plaats, langs de Vogelzangbeek, in samenwerking met CCN Vogelzang CBN.

De Vogelzangbeek ontspringt in Vlaanderen in het dorpje Vlezenbeek. Daarna vormt de beek even de gewestgrens tussen Vlaanderen en Brussel om dan in het Brussels gewest in de Zuunbeek uit te monden, even voor het kanaal Charleroi-Brussel. De Zuunbeek loopt onder het kanaal door en mondt dan in de Zenne uit.

Deze waterloop is een van de weinige in Brussel die niet overwelfd is en hij stroomt door verschillende natuurlijke en semi-natuurlijke gebieden. Hoewel het afvalwater sinds 2011 in het rioleringsstelsel terecht komt, heeft de vzw CCN Vogelzang CBN in samenwerking met Coördinatie Zenne in 2015 een reeks 'zwarte punten' opgesteld die een impact op de waterkwaliteit kunnen hebben (zie verslag Vleze-Vogelzangbeek). Een aantal van die punten zijn intussen weggewerkt maar andere bestaan nog steeds. Door de waterkwaliteit te meten, kunnen we ons een beeld vormen van de impact van die bronnen van vervuiling op het milieu.

De analyse begint met een stand van zaken van de omgeving en het meten van een aantal fysische en chemische parameters. Rekening houdend met een aantal obstakels op het terrein valt de keuze voor de meetplaats op het gedeelte van de beek dat achter het wachtbekken stroomt. Het water staat namelijk heel laag en alleen achter het wachtbekken kunnen we er bij komen zonder risico's te nemen.

De deelnemers, die in twee groepen zijn verdeeld, beginnen de fysische en chemische parameters te onderzoeken, wat volgende resultaten oplevert:

Fysische en chemische parameters	Resultaat
Helderheid	nvt: het waterpeil is te laag
Snelheid van de waterloop	nvt: het is te moeilijk om bij het water te komen en dus kon deze meting niet worden uitgevoerd
Temperatuur	17°C
Concentratie opgeloste zuurstof	4,6 mg/l
pH	6,5
Nitraat	2,3 mg N/l
Nitriet	> 0,15 mg N/l (de gebruikte test meet geen waarden van meer dan 0,15 mg N/L)
Fosfor	0,6 mg P/l

Aangezien de Vogelzangbeek deels door een natuurreservaat loopt, raadt Leefmilieu Brussel aan om de normen te gebruiken die voor de Natura 2000-gebieden in het Brussels gewest zijn vastgelegd. In de toekomst zullen er strengere normen worden opgesteld voor natuurreservaten.

De uitgevoerde metingen halen de opgelegde normen, met uitzondering van de concentratie opgeloste zuurstof. Over de nitrietwaarden kunnen we geen uitspraak doen omdat de test niet gevoelig genoeg is.

Er is geen vervuiling door voedingsstoffen (nitraat en fosfor), wat aangeeft dat de aansluiting van de woningen op het rioleringsstelsel een positief effect heeft. Peter Vanbellinghen (voorzitter van CCN Vogelzang CBN) wijst er wel op dat het goed zou zijn om dezelfde metingen verder stroomafwaarts te herhalen omdat de gevolgen van de hardnekkige zwarte punten daar meer zichtbaar zouden moeten zijn.

Het enige meetresultaat dat de voorgeschreven normen niet haalt, is de concentratie opgeloste zuurstof. Volgens de standaarden voor Natura 2000-gebieden in het Brussels gewest moet die meer dan 8 mg/l bedragen.

De deelnemers schuiven een aantal hypothesen naar voren die het zuurstofgebrek kunnen verklaren:

- Weinig planten die zuurstof leveren
- Heel laag debiet en weinig diepte
- Bij hevige regenval loopt het wachtbekken over in de beek, wat voor extra zuurstof zorgt. Het is al lang geleden dat het bekken nog eens in de beek overliep.

Analoog aan de meetresultaten voor de Woluwe (zie meting van 20 juni 2018) wijzen de fysische en chemische parameters erop dat de waterkwaliteit op 10 juli 2018 rond 16 u goed is, met uitzondering van de concentratie opgeloste zuurstof. Een andere manier om zicht te krijgen op de waterkwaliteit bestaat uit het identificeren van de macro-invertebraten in de beek. Er zijn inderdaad soorten (of groepen) die een indicator zijn voor een goede of slechte waterkwaliteit.

Er werd een afwijkingaanvraag ingediend bij Leefmilieu Brussel om toelating te krijgen om te vissen op macro-invertebraten in een natuurreservaat.

Hieronder volgt de lijst van waargenomen macro-invertebraten:

# soorten (groepen)	macro-invertebraten
1	Larven van <i>Ephemeroptera</i>
2	<i>Gammaridae</i>
3	Zoetwaterpissenbedden
4	Muggenlarven
5	Daphnia

De Belgische biotische index werd ook berekend, wat een gemiddeld resultaat van 5/10 opleverde. Dat is echter een vertekend beeld omdat er geen strikt protocol voor het nemen van monsters werd gevolgd. Het was hier immers vooral de bedoeling om de bestaande diversiteit aan te tonen en te laten zien dat er een verband bestaat tussen de waargenomen dieren en de kwaliteit van het water.

Er werden ook stalen genomen in het wachtbekken, dat vol zuurstofplanten zit. Het valt onmiddellijk op dat er een grotere diversiteit aan macro-invertebraten is, wat aantoont hoe belangrijk opgeloste zuurstof is voor de ontwikkeling van leven. Die vaststelling wordt bevestigd door de meting van het zuurstofgehalte in het wachtbekken, dat de 8 mg/l ruim overschrijdt.

Het was een bijzonder boeiende namiddag, met veel gelegenheid om informatie en kennis met elkaar te delen, en die leden van CCN Vogelzang CBN, natuurgidsen, leerkrachten wetenschap, toeristische gidsen en geëngageerde burgers de kans gaf om elkaar te ontmoeten.

We kijken er naar uit om u (opnieuw) te ontmoeten op de volgende activiteit:

Volgende meting: woensdag 22 augustus 2018 langs de Molenbeek in Jette

(meer info op onze website: <https://www.coordinatiezenne.be/nl/activiteiten/programma2018.php>)